

บทที่ 5

สถานภาพและบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานในระบบสาธารณสุข ที่มีต่อการขยายบทบาทของคณะพยาบาลศาสตร์ในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาล และสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วรวิทย์ บารู¹

อะหมัด ยี่สุนทรง²

พาตีเมาะ นิมา³

วงจันทร์ เพชรพิเชฐเชียร⁴

ดวงกมล ศิริลักษณ์นท⁵

สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อันประกอบด้วยจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีอัตลักษณ์พิเศษของตนเองเป็นการเฉพาะ เพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม มีวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างไปจากประชากรส่วนใหญ่ทั้งในด้านศาสนา ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม (อิบราเฮ็ม และคณะ, 2548) จากการประเมินสภาพปัญหาที่มีมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันพบว่ายังมีปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขกล่าวคืออัตราป่วยและตายของมารดาและทารก การมีโรคและภาวะการเจ็บป่วยที่เกิดจากสภาพปัญหาทางสังคมสูงกว่าในพื้นที่อื่นๆ การขาดแคลนบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุข อันเนื่องมาจากสถานการณ์ความไม่สงบและการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของบุคลากรที่สอดคล้องกับมิติทางวัฒนธรรม เป็นต้น

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นสถาบันที่ผลิตบุคลากรทางการพยาบาล ทุกระดับมานานหลายปีเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนากำลังคนในการพัฒนาท้องถิ่นภาคใต้ตามความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2546) ดังนั้น การผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุขที่ทันต่อเหตุการณ์และความต้องการของท้องถิ่นสามจังหวัดภาคใต้ จึงจำเป็น

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

² วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

³ ศูนย์บำบัดยาเสพติดจังหวัดปัตตานี

⁴ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁵ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดยะลา

ต้องอาศัยสถาบันต่างๆ ในพื้นที่เป็นหุ้นส่วนในการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งจะต้องศึกษาถึงสถานภาพและบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานในระบบสาธารณสุขที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการเรียนการสอน ประเมินผลตลอดจนการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของบุคลากรในระบบสาธารณสุข อันจะเป็นข้อมูลประกอบในการศึกษาความเป็นไปได้ในการขยายบทบาทของคณะพยาบาลศาสตร์ในการผลิตและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการพยาบาลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษากำลังคน(Manpower) ของหน่วยงานทางวิชาการระดับคณะ ภาควิชา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ วิทยาลัยพระบรมราชชนนี วิทยาลัยสาธารณสุขและหน่วยงานในระบบสาธารณสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชาทางการพยาบาลและสาธารณสุข สถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันในวัตถุประสงค์ข้อ 1 ที่จะช่วยในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุข
3. ศึกษาบทบาทในการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการเรียนการสอน ประเมินผลตลอดจนการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุข

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สถานภาพและบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานในระบบสาธารณสุขที่มีต่อการขยายบทบาทของคณะพยาบาลศาสตร์ในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมีดังนี้

1. ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกำลังคน(Manpower) ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุข
2. ทราบข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาต่างๆ ที่จะช่วยเปิดสอนแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถานที่ เครื่องมือ และอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน
3. แนวทางความร่วมมือและช่วยเหลือในการจัดการเรียนการสอน อบรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุขจากหน่วยงานต่าง ๆ
4. เป็นข้อมูลในการกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนและทางเลือกต่างๆ ของการจัดการหลักสูตรพยาบาลศาสตร์และบุคลากรทางสาธารณสุข

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ จะใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ(Qualitative research) (สุภางค์, 2545) ประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร

1. ศึกษาเอกสารที่ประกอบด้วย

- 1.1 ข้อมูลบุคลากรทางการสอนและสนับสนุนวิชาการ
- 1.2 หลักสูตร/รายวิชาและแผนการสอน
- 1.3 แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
- 1.4 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่จะสนับสนุนการเรียนการสอน

2. บุคลากร

สัมภาษณ์ถึงแนวทางการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดเรียนการสอน การประเมินผลตลอดจนการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุข

2.1 สัมภาษณ์รายบุคคล ได้แก่ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี หัวหน้าภาควิชา หัวหน้าสถานศึกษาพยาบาล/สาธารณสุข

2.2 สัมภาษณ์กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2.3 จัดประชุมสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิผู้บริหารสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการร่วมมือและช่วยเหลือในการกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนและทางเลือกต่าง ๆ

กลุ่มตัวอย่าง

1. เอกสาร ที่ประกอบด้วย รายงานประจำปี คู่มือการศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรสายวิชาการและบุคลากรทางด้านสาธารณสุขในสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาศึกษาทั่วไปและรายวิชาทางการพยาบาล ที่สามารถสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง(Purposive sampling) ดังรายละเอียดตาราง 5.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างมีทั้งสิ้น 30 คน โดยเป็นบุคลากรจากสถาบันทางการศึกษาทั่วไป จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และบุคลากรทางด้านสาธารณสุข จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยกำหนดจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยและผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการดำเนินงานชุดโครงการและทำการทดสอบเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงและใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ดูรายละเอียดในภาคผนวก 5-1)

ตาราง 5.1 กลุ่มตัวอย่างของหน่วยงานจำแนกตามตำแหน่งและสถาบัน

ลำดับ	หน่วยงาน	อธิการบดี/ หัวหน้า หน่วยงาน	คณบดี/ รองคณบดี	หัวหน้าภาค วิชา
1.	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	1	4	10
2.	วิทยาลัยอิสลามยะลา	1	1	1
3.	มหาวิทยาลัยนราธิวาส	1		
4.	วิทยาลัยพยาบาลราชชนนียะลา	1		
5.	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	3		
6.	โรงพยาบาล	7		
	รวม	14	5	11

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยจะประสานวันเวลาในการสัมภาษณ์ด้วยวาจาก่อนแล้วหัวหน้าโครงการทำหนังสือถึงหัวหน้าหน่วยงานเพื่อขอสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามวันเวลาและสถานที่ที่กำหนด
2. ก่อนการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้วิจัยจะชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการ สรุปโดยสังเขปให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบ ตลอดจนซักถามประเด็นต่างๆ ที่สงสัยในกระบวนการวิจัย ที่นำเสนอและผู้วิจัยตอบคำถามให้ความกระจ่างในทุกประเด็น
3. ผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามตามแบบสัมภาษณ์ ในแต่ละประเด็น/ภาพรวม และอื่นๆ ที่มีความสำคัญ นอกจากนี้ในบางเรื่องจะถามลึกลงโดยการถามนำและเจาะลึกให้ขยายความหรือยกตัวอย่างสถานการณ์เป็นรูปธรรมให้เด่นชัดลึกลงไป (PATTON, 1990)
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกเทปการสัมภาษณ์ จากนั้นนำมาถอดเทปสรุปความคิดเห็นในแต่ละเรื่องประเด็น ตลอดจนข้อเสนอแนะ จากนั้นประมวลความคิดเห็นออกมาเป็นประเด็นที่สำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แต่ละเรื่อง/ประเด็นจะทำการประมวลความคิดเห็นแล้วสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญ ๆ (อุทุมพร, 2539)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า กำลังคนในสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโครงการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยส่วนใหญ่แล้วไม่ต้องการเพิ่ม ดังตาราง 5.2 ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่า กำลังคนที่มีอยู่ในสถาบันต่างๆ สามารถที่จะรองรับการเรียนการสอนตามโครงการนี้ได้ มีเพียงบางสาขาวิชาเท่านั้นที่ต้องการเพิ่มคือ ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ทั้งนี้เนื่องจากภารกิจของคณาจารย์ในขณะนี้มีความหนักอึ้งเนื่องมาจากการเกษียณอายุราชการของอาจารย์ในภาควิชาส่วนหนึ่ง

ตาราง 5.2 กำลังคนของคณะวิชา/ภาควิชา/แผนกวิชา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

คณะ/ภาควิชา	จำนวนอาจารย์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
ภาควิชาภาษาไทย	15
ภาควิชาภาษาตะวันตก	16
ภาควิชาสังคมศาสตร์	16
ภาควิชาประวัติศาสตร์	6
ภาควิชาปรัชญาและศาสนา	7
คณะศึกษาศาสตร์	
ภาควิชาจิตวิทยา	7
ภาควิชาพลศึกษา	7
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	
ภาควิชาคณิตศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์	21
ภาควิชาวิทยาศาสตร์	
แผนกวิชาเคมี	12
แผนกวิชาชีววิทยา	11
แผนกวิชาฟิสิกส์	12
แผนกวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป	5
วิทยาลัยอิสลามศึกษา	
ภาควิชาอิสลามศึกษา	
แผนกวิชาอิสลามศึกษา	5

เกี่ยวกับภาระงานสอนของอาจารย์เมื่อเข้าร่วมโครงการนี้ สถาบันและภาควิชาที่เกี่ยวข้องไม่ถือว่าเป็นปัญหาเพราะสามารถจัดอาจารย์เข้ารับฝึกหัดและสอนได้ในทันที ทั้งนี้เพราะเป็นภารกิจเดิมที่คณาจารย์ผู้รับผิดชอบการสอนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว เพียงแต่ขนาดของชั้นเรียนจะใหญ่ขึ้นเพราะมีนักศึกษาเพิ่มขึ้นซึ่งเรื่องนี้สถาบันต่างๆ มีความพร้อมในด้านการจัดห้องเรียนเพิ่มหรือจัดหาห้องเรียนเพื่อรองรับจำนวนนักศึกษาลดลงจนการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอน

ทุกสถาบันและภาควิชาที่เกี่ยวข้องมีความยินดีที่จะร่วมมือกับโครงการนี้อย่างเต็มที่และยินดีที่จะเปิดรายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรของโครงการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ได้อย่างแน่นอน พร้อมทั้งให้ข้อคิดเห็นในเชิงสนับสนุนที่ควรรับดำเนินการโครงการนี้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

รายวิชาศึกษาทั่วไปที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีและวิทยาลัยอิสลามยะลา สามารถช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนได้ ดังรายวิชาต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2548; วิทยาลัยอิสลามยะลา, 2547)

1. พุทธศตวรรษศาสตร์
2. มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
3. ประชากรศาสตร์
4. ทักษะการสื่อสาร
5. ปรัชญา/จริยศาสตร์
6. เศรษฐศาสตร์ประยุกต์
7. ภาษาอังกฤษทั้งที่เป็นการเตรียมความพร้อมพื้นฐานทางภาษาหรือทักษะด้านต่างๆ
8. เกม
9. ชีวะ
10. ฟิสิกส์
11. คอมพิวเตอร์
12. วิธีชีวิตมุสลิม
13. อิสลามเบื้องต้น
14. สังคมอิสลาม

อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์ผู้สอนจากภาควิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการปรับ
วิธีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและเป้าหมายของหลักสูตรคัง
นี้

หัวหน้าภาควิชาภาษาตะวันตกซึ่งมีประสบการณ์การสอนภาษาอังกฤษให้แก่นักศึกษาโครงการผลิต
แพทย์เพิ่มให้กับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเห็นว่า น่าจะมีการจัดรายวิชาที่แตกต่างกันกับที่สอนนัก
ศึกษาคณะอื่นๆ โดยทั่วไป เพราะนักศึกษาทั่วไปจะเรียนรู้ได้เร็วกว่ามาก หรืออีกทางหนึ่งก็คือการสอนรวม
กลุ่มกับนักศึกษาสาววิชาภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งทางภาษา

ส่วนในรายวิชาที่เกี่ยวกับทางด้านสังคมศาสตร์ เช่น รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม อารยธรรม ภาษ
วิชาสังคมศาสตร์เห็นด้วยที่จะต้องปรับบางหัวข้อและปรับการเรียนการสอนในลักษณะทั้งการสอนเป็นทีม
และเดี่ยวในบางเรื่องหรือบางหัวข้อ ส่วนภาควิชาปรัชญานั้นดูเหมือนว่านักศึกษาสาววิทยาศาสตร์สุขภาพจะ
ไม่ค่อยถนัดในรายวิชาทางด้านนี้ การจัดการเรียนการสอนจะต้องปรับเช่นเดียวกัน

ภาควิชาทางด้านภาษาโดยเฉพาะภาษาตะวันตกมีความเห็นว่าจะต้องปรับปรุงวัสดุครุภัณฑ์ ห้องปฏิบัติ
การทางภาษาให้ทันสมัยขึ้น โดยเพิ่มทั้งชนิดและจำนวนของครุภัณฑ์ห้องปฏิบัติการทางภาษา ส่วนห้องเรียน
อื่นๆ ก็ควรมีขนาดของห้องเรียนเพื่อรองรับกับจำนวนนักศึกษาที่จะลงทะเบียนเรียนในแต่ละวิชาด้วย

รายวิชาทางด้านสังคมศาสตร์และคอมพิวเตอร์เห็นว่าควรสนับสนุนครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์เพิ่มเติมด้วย
ทั้งนี้เพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอนในหลายสาขาวิชา นอกจากนี้การสอนในสาขาวิชาทางด้านสุขศึกษา พล
ศึกษาเห็นว่าควรจะต้องมีการเสริมหรือปรับปรุงหรือจัดให้มีครุภัณฑ์และอุปกรณ์การสอนเพิ่มเติมให้สอดคล้อง
กับสภาวะและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีกับสภาวะปัจจุบัน

ส่วนรายวิชาทางด้านอิสลามศึกษาควรแยกสอนต่างหาก โดยสอนในเรื่องทั่วไปแล้วจะต้องเน้นใน
เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและการพยาบาลเป็นการเฉพาะ เพื่อสามารถมีความรู้และความเข้าใจในสิ่งที่เกี่ยวข้อง
โดยตรงและโดยอ้อม

นอกจากนี้วิทยาลัยอิสลามยะลาซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในพื้นที่ยินดีให้ความร่วมมืออย่าง
เต็มที่ เพราะจะเป็นประโยชน์โดยตรงกับคนในพื้นที่และจะช่วยแก้ปัญหาความไม่เข้าใจในการปฏิบัติให้ถูก
ต้องตามหลักการอิสลามในการรักษาพยาบาล ซึ่งสถาบันมีอาจารย์ที่จะสามารถสอนทางด้านอิสลามศึกษา
หรือรายวิชาศึกษาทั่วไปที่เปิดสอนอยู่แล้วในสถาบัน แต่ในการจัดการเรียนการสอนที่จะเกิดขึ้นจริงต้องมา
พิจารณาในรายละเอียดถึงความเหมาะสมอีกครั้ง

สถานฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาในโครงการ

1. วิทยาลัยพยาบาล

1.1 อาจารย์พยาบาล

ในภาวะปัจจุบันสัดส่วนอาจารย์พยาบาลกับนักศึกษาทั้งสองแห่งมีความไม่สมดุลกันคือ 1:11-12 เมื่อเทียบกับเกณฑ์ของสภาการพยาบาลคือ 1:8 ทำให้อาจารย์แต่ละคนมีภาระงานในการสอนมาก ดังนั้นต้องจัดอัตรากำลังเพิ่มหากมีนักศึกษาจากโครงการ แต่ถ้าจำนวนไม่มากก็ต้องมาพิจารณาวางแผนกันอีกครั้ง โดยอาจจะไม่ต้องเพิ่มจำนวนอาจารย์

1.2 ห้องปฏิบัติการ (Ward) และห้องเรียน

การจัดแบ่งนักศึกษาลงไปฝึกตามโรงพยาบาลประจำจังหวัด อำเภอและสถานีนามัยที่มีความพร้อม โดยมีหลักเกณฑ์ในการจัดแบ่งนักศึกษาที่จะลงฝึกปฏิบัติดังนี้ คือ

1. รายวิชาที่ต้องการฝึกนักศึกษา เช่น การพยาบาลผู้ใหญ่ การพยาบาลเด็กหรือการพยาบาลผู้ป่วยคลอดหรือหลังคลอดก็จะจัดส่งนักศึกษาตามโรงพยาบาลที่มีหอพักผู้ป่วยเหล่านี้ แต่ถ้าหากเป็นรายวิชาอนามัยชุมชนก็จะจัดส่งนักศึกษาตามสถานีนามัยในชุมชน
2. ความพร้อมของสถานที่พัก เช่น จำนวนครูพี่เลี้ยงที่สามารถดูแลนักศึกษาได้จำนวนผู้ป่วยสำหรับเป็น Case Study ให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติ ตลอดจนเครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ที่เกี่ยวข้อง
3. สิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาและอาจารย์พยาบาลที่จะไปนิเทศ เช่น การสัญจรสะดวก กล่าวคือ มีรถประจำทางหรือรถโดยสารทั่วไป มีแหล่งสำหรับนักศึกษาได้ซื้ออาหารหรือของใช้ส่วนตัว เป็นต้น
4. ความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาและอาจารย์พยาบาลที่ไปนิเทศ กล่าวคือ ไม่อยู่ใกล้เขตพื้นที่ที่มีเหตุการณ์ไม่สงบสุข ถิ่นทุรกันดาร หากเป็นสถานีนามัยก็ต้องคัดเลือกสถานีนามัยในชุมชนที่ให้ความร่วมมือกับสถานีนามัยนั้น ๆ

สำหรับห้องเรียนก็ต้องพิจารณาว่ารายวิชาไหนที่เหมือนหรือแตกต่างกัน หากเป็นรายวิชาเดียวกันก็สามารถเรียนร่วมกันได้ หากรายวิชาต่างกันจำเป็นต้องแยกห้องเรียนกัน

1.3 ปัจจัยแวดล้อมทางการเรียนการสอน

สภาพแวดล้อมในด้านการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญคือ

1. ด้านที่พัก ในวิทยาลัยมีเพียงพอสำหรับนักศึกษาในโครงการที่จะมาร่วมเรียนด้วยกัน แต่อาจจะอยู่กันอย่างแออัดเล็กน้อย
2. ด้านห้องสมุด มีห้องสมุดประจำวิทยาลัย แต่ก็แนะนำให้ให้นักศึกษาไปศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งอื่นๆ ด้วย
3. ด้านอาหาร สามารถจัดเตรียมให้นักศึกษาได้อย่างเพียงพอ

1.4 สิ่งที่ต้องการสนับสนุน

สถาบันที่ทำการศึกษาดังกล่าว ต้องการสนับสนุนดังนี้

1. การเพิ่มอัตราค่าจ้างอาจารย์สำหรับสอนนักศึกษาในโครงการ
2. การเตรียมความพร้อมของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาในโครงการ เช่น ความต้องการของรายวิชาเฉพาะของโครงการ และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่ควรจะต้องศึกษาเพิ่มเติม
3. การสร้างเครือข่ายในการทำวิจัยระหว่างอาจารย์แต่ละสถาบัน และการจัดการเรียนการสอนนักศึกษา

1.5 ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรค ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอาจเกิดขึ้น คือ

1. สัดส่วนอัตราค่าจ้างของอาจารย์กับนักศึกษาไม่สมดุลกัน
2. ความชัดเจนในองค์ความรู้ของรายวิชาเฉพาะหรือรายวิชาใหม่
3. ความปลอดภัยสำหรับนักศึกษาที่จะลงฝึกปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบันวิทยาลัยจึงต้องส่งนักศึกษาลงฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลประจำจังหวัดเท่านั้นเพราะมีความปลอดภัยมากกว่า และจำเป็นต้องส่งไปยังโรงพยาบาลที่อยู่ต่างจังหวัดที่ไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลประจำจังหวัดสตูล เป็นต้น
4. ความปลอดภัยสำหรับอาจารย์ในการเดินทางไปนิเทศนักศึกษา
5. การประสานงานและประชุมวางแผนร่วมกับครูพี่เลี้ยงของสถานฝึกปฏิบัติในแต่ละแห่ง
6. การไม่สามารถเลือกกรณีศึกษาผู้ป่วยที่มีอาการโรคซับซ้อน เนื่องจากโรงพยาบาลบางแห่งมีผู้ป่วยที่เป็นโรคง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ทำให้นักศึกษามีประสบการณ์น้อยกว่าที่กำหนดไว้

2. สำนักงานสาธารณสุขประจำจังหวัดและโรงพยาบาล

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในสำนักงานสาธารณสุขประจำจังหวัดและโรงพยาบาลสามารถให้การช่วยเหลือสนับสนุนได้ดังนี้

2.1 ครูพี่เลี้ยง

ตามโรงพยาบาลที่เปิดรับนักศึกษาพยาบาลฝึกงานจะมีครูพี่เลี้ยงหรือครูคลินิกที่ผ่านการฝึกอบรมครูคลินิกจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลามาแล้วบ้างบางส่วน แต่ครูพี่เลี้ยงบางโรงพยาบาลมีความรู้สำหรับสอนนักศึกษาจากประสบการณ์ที่ได้สอนนักเรียนรุ่นพี่ โดยครูพี่เลี้ยงมีวุฒิการศึกษาที่จบปริญญาตรีและปริญญาโททั้งทางด้านพยาบาลและสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สุขศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์ พัฒนา

สังคม จิตวิทยาการศึกษา เป็นต้น จากการสัมภาษณ์ทั้งทางโทรศัพท์และสัมภาษณ์โดยตรงทุกโรงพยาบาลมีความพร้อมและยินดีให้ความร่วมมือกับโครงการเป็นอย่างมาก

2.2 ห้องปฏิบัติการ (Ward)

โรงพยาบาลประจำจังหวัดและโรงพยาบาลในชุมชนที่สามารถให้นักศึกษาลงไปฝึกได้ มีจำนวน 16 แห่ง ดังตาราง 5.3 โดยมีความพร้อมในการรับนักศึกษาเพื่อฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วยแตกต่างกันไป ซึ่งหอผู้ป่วยที่โรงพยาบาลส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะรับนักศึกษาได้แก่ หอผู้ป่วยอายุรกรรม สูตินรีเวช เด็ก หอพยาบาลฉุกเฉิน หอผู้ป่วยหนัก (ICU) หอผู้ป่วยนอก และหน่วยฝากครรภ์ เป็นต้น

ตาราง 5.3 โรงพยาบาลที่มีความพร้อมในการรับนักศึกษาจำแนกตามรายจังหวัด

จังหวัด	โรงพยาบาล
ปัตตานี	ปัตตานี ปะนาระ ยะหริ่ง มาฆ ยะรัง โคกโพธิ์
ยะลา	ยะลา รามัน ยะหา บันนังสตา
นราธิวาส	นราธิวาส สุไหงปาดี รือเสาะ ตากใบ แว้ง ระแงะ

2.3 ปัจจัยแวดล้อมทางการเรียนการสอน

สภาพแวดล้อมในด้านการจัดการเรียนการสอน มีปัจจัยเกี่ยวพันดังนี้

1. ปัจจัยด้านที่พัก มีเพียงพอสำหรับนักศึกษาในโครงการที่จะมาฝึกปฏิบัติโดยต้องแจ้งจำนวนให้ทราบก่อนล่วงหน้า เพื่อวางแผนในการจัดที่พัก ซึ่งโรงพยาบาลบางแห่งมีที่พักไม่พอก็ต้องใช้ห้องพิเศษ หรือสำนักงานที่ไม่ค่อยใช้งานมาปรับปรุงเป็นห้องพักแก่นักศึกษา โรงพยาบาลบางแห่งก็ให้พักกับพยาบาลที่โสดและอยู่คนเดียวเพื่อแก้ไขปัญหาที่พักรักษาไม่เพียงพอ

2. ปัจจัยด้านห้องสมุด ในแต่ละโรงพยาบาลมีห้องสมุดเล็ก ๆ ประจำโรงพยาบาลและแต่ละหอผู้ป่วยก็จะมีมุมหนังสือไว้เพื่อศึกษาค้นคว้า แต่มีตำราน้อยไม่ทันสมัยและไม่หลากหลาย

3. ปัจจัยด้านอาหาร กรณีสถานที่ฝึกเป็นโรงพยาบาลขนาด 30 เตียง ขึ้นไปสามารถจัดอาหารให้นักศึกษาได้ เนื่องจากโรงครัวประกอบอาหารจัดให้ผู้ป่วยในโรงพยาบาลอยู่แล้ว กรณีเป็นโรงพยาบาลขนาดเล็กไม่สามารถจัดให้นักศึกษาได้ จำเป็นต้องให้นักศึกษาจัดเตรียมอาหารเอง

2.4 สิ่งที่ต้องการสนับสนุน

โรงพยาบาลต้องการความช่วยเหลือและสนับสนุน ดังนี้

1. การจัดหลักสูตรพิเศษสำหรับครูที่เลี้ยงหรือครูคลินิกทั้งเนื้อหาและเทคนิคในการสอน เพื่อจะได้สอนนักศึกษาให้ตรงตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

2. ค่าตอบแทนสำหรับครูที่เลี้ยง หรือมอบเป็นเงินกองกลางของหอผู้ป่วยที่นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติ

3. สื่อในการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในหลักสูตร เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูที่เลี้ยงมีความมั่นใจในการสอน และจงใจให้นักศึกษาอยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น เช่น โปสเตอร์ภาพ หนังสือ วิดีทัศน์หรือภาพสไลด์ เป็นต้น

4. แนะนำแหล่งความรู้ใหม่ ๆ ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับวิทยาการทางการแพทย์และการพยาบาล

5. การประสานงานและประชุมวางแผนร่วมกับอาจารย์นิเทศในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การสร้าง web board สำหรับการติดต่อประสานงานหรือนัดประชุมกันให้บ่อยขึ้น

2.5 ปัญหาและอุปสรรค

ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรค มีดังนี้

1. ครูที่เลี้ยงขาดประสบการณ์และเทคนิคในการสอนจึงต้องมีการศึกษาอบรมและเรียนรู้จิตวิทยาในการสอน

2. แหล่งในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำมาถ่ายทอดแก่นักศึกษาอยู่ห่างไกลจากโรงพยาบาลทำให้ครูที่เลี้ยงบางแห่งขาดความกระตือรือร้นที่จะเดินทางเพื่อเข้าห้องสมุด

3. ครูที่เลี้ยงขาดความรู้ใหม่ ๆ ทางการแพทย์และทางการพยาบาล

4. ครูที่เลี้ยงมีความวิตกกังวลว่าจะสอนนักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านทฤษฎีและทักษะการปฏิบัติได้ไม่ดีเท่าที่ควร จึงต้องการให้อาจารย์มานิเทศเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง
5. ครูที่เลี้ยงมีความกังวลเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอาจจะสูงหรือต่ำกว่าความเป็นจริง
6. จำนวนกรณีศึกษาของผู้ป่วยอาจจะไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษาและเป็นกรณีศึกษารวมคาที่ไม่ซับซ้อนมากนัก ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติน้อยไปด้วย

บทบาทการมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ประเมินผลตลอดจนการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงานหรือผู้บริหารระดับคณะและภาควิชาต่างๆ รวมทั้งสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน พบว่า ทุกหน่วยงานยินดีให้ความร่วมมือในการคัดเลือกและรับนักศึกษาเข้ามาศึกษาในโครงการ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนมีความสำคัญ และมีความเป็นไปได้ในการช่วยสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาเฉพาะหรือวิชาที่ใกล้เคียง โดยอาจสอนแยกหรือรวมกับนักศึกษาโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับลักษณะวิชาและเนื้อหา ตลอดจนการสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

โรงพยาบาลเป็นแหล่งเรียนรู้มีครูที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ที่จะเสริมให้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติ นอกจากนี้พบว่าทุกแห่งมีศักยภาพพร้อมด้านสถานที่ อุปกรณ์ ยกเว้นห้องสมุดที่เป็นแหล่งค้นคว้าที่ต้องการการสนับสนุนเพิ่ม

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง สถานภาพและบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานในระบบสาธารณสุขที่มีต่อการขยายบทบาทของคณะพยาบาลศาสตร์ในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากำลังคน (Manpower) ของหน่วยงานทางวิชาการระดับคณะ ภาควิชา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี วิทยาลัยสาธารณสุขและหน่วยงานในระบบสาธารณสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาศึกษาทั่วไป รายวิชาทางการแพทย์และสาธารณสุขสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันในวัตถุประสงค์ข้อ 1 ที่จะช่วยในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข 3) ศึกษาบทบาทในการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการเรียนการสอน ประเมินผลตลอดจนการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข โดย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรทางด้านสาธารณสุข สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษากำลังคน (Manpower) ของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับคณะและภาควิชา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี วิทยาลัยอิสลามยะลา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลาและหน่วยงานในระบบสาธารณสุขในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าอัตรากำลังคนคณะ ภาควิชาต่างๆ ดังกล่าวมีเพียงพอโดยไม่ต้องเพิ่มจำนวนผู้สอนเพิ่ม ส่วนอาจารย์พยาบาลมีสัดส่วนอาจารย์ค่อนักศึกษาไม่สมดุล จึงมีความต้องการอาจารย์เพิ่ม เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและดูแลนักศึกษาได้อย่างทั่วถึง ส่วนอาจารย์ที่เลี้ยงเพียงพอและมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาในโครงการ ตลอดจนแหล่งฝึกประสบการณ์ทางการพยาบาลอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ

จากผลการศึกษาจะเห็นว่า อัตรากำลังคนของอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาศึกษาทั่วไปและรายวิชาพยาบาลมีความพร้อมในการรองรับนักศึกษาในระดับหนึ่งแล้ว หากมีหลักสูตรที่ชัดเจนและมีการประสานงานกันอย่างจริงจัง ตลอดจนใช้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพแล้วจะสามารถสนับสนุนการขยายบทบาทของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่และมีมิติทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อิบราฮีม และคณะ (2548) ที่พบว่า ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านสาธารณสุขที่ต้องการให้รัฐจัดการรักษาพยาบาลที่สอดคล้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลทำให้สามารถเปลี่ยนทัศนคติและความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพที่ไม่ถูกต้องของประชาชนในพื้นที่ได้ และหันมารักษา พยาบาลในโรงพยาบาลเพิ่มขึ้นแทนการรักษาที่หมอบ้านหรือไสยศาสตร์

2. ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับรายวิชาศึกษาทั่วไปและรายวิชาทางการพยาบาลและสาธารณสุข ซึ่งเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อ 2 ที่จะช่วยในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุข พบว่า รายวิชาศึกษาทั่วไปของคณะ ภาควิชาต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีและวิทยาลัยอิสลามยะลา สามารถรองรับนักศึกษาพยาบาลในโครงการได้และสามารถเรียนร่วมกับนักศึกษาภาคปกติของสถาบัน แต่ในบางรายวิชาจะต้องจัดแยกห้องเรียนเป็นการเฉพาะเนื่องจากต้องเน้นเนื้อหาที่ต้องการเชื่อมโยงกับการรักษาพยาบาล

รายวิชาการทางการพยาบาลและสาธารณสุขของวิทยาลัยพยาบาลในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลักสูตรเหมือนกันตามที่สภาวิชาชีพกำหนด ดังนั้น จึงสามารถจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาใน

โครงการได้โดยไม่ต้องมีการจัดเนื้อหาหลักสูตรใหม่ในทุกรายวิชา และสามารถจัดให้นักศึกษาพยาบาลในโครงการเรียนร่วมกับนักศึกษาพยาบาลภาคปกติในวิทยาลัยพยาบาลได้ แต่หากเป็นรายวิชาที่มีความเฉพาะสำหรับนักศึกษาพยาบาลในโครงการ จำเป็นต้องจัดแยกให้เรียน และต้องมีการจัดหลักสูตรการอบรมอาจารย์พยาบาลในรายวิชาเฉพาะ เพื่อเตรียมความพร้อมของอาจารย์ในการจัดการเรียนการสอนนักศึกษาในโครงการ

สำหรับสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาในโครงการสามารถที่จะไปฝึกปฏิบัติยังโรงพยาบาลประจำจังหวัด โรงพยาบาลชุมชนและสถานีอนามัยในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งมีแหล่งฝึกที่เพียงพอและมีความยินดีที่จะรับนักศึกษาในโครงการเป็นอย่างยิ่ง แต่ขาดความพร้อมในบางประการที่ต้องการการสนับสนุนและการเตรียมพร้อมของครูพี่เลี้ยงหรือครูคลินิก โดยเฉพาะความต้องการให้คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดหลักสูตรอบรมครูคลินิกและอบรมรายวิชาเฉพาะสำหรับนักศึกษาในโครงการแก่พยาบาลที่จะมาเป็นพี่เลี้ยงในการฝึกประสบการณ์นักศึกษา รวมทั้งชี้แจงความต้องการของหลักสูตรในการฝึกปฏิบัติให้ชัดเจน เพื่อจะได้สอนนักศึกษาได้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร อย่างไรก็ตาม หากเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ยังไม่คลี่คลายลงการจัดส่งนักศึกษาพยาบาลในโครงการไปฝึกประสบการณ์ในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตของนักศึกษาและอาจารย์ผู้นิเทศเป็นสำคัญ

จากการศึกษารายวิชาทางการพยาบาลและสาธารณสุขของสถาบันที่ผลิตนักศึกษาพยาบาลในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ซึ่งมีอยู่ด้วยกันหลากหลายสถาบัน จะเห็นว่าแต่ละสถาบันไม่ค่อยมีการประสานงานในการจัดระบบการศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นไปในแนวเดียวกัน แม้ว่าสถาบันเหล่านั้นมีรายวิชาทางการพยาบาลที่คล้ายๆกัน จึงทำให้นักศึกษาพยาบาลที่จบการศึกษาและมาปฏิบัติงานมีคุณภาพแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ นักศึกษาพยาบาลที่จบจากสถาบันที่เป็นระดับวิทยาลัยพยาบาลจะมีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลอยู่ในระดับดี และกลับมาทำงานในภูมิลำเนาของตนเอง ส่วนนักศึกษาพยาบาลที่จบจากสถาบันที่เป็นระดับมหาวิทยาลัยจะมีความรู้ด้านทฤษฎีมากกว่าทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล และมักจะแยกย้ายไปทำงานตามโรงพยาบาลต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งสามารถเลือกได้ตามความชอบของแต่ละคน ดังนั้น โครงการดังกล่าวสามารถทำให้สถาบันการผลิตพยาบาลในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้สามารถทำงานกันเป็นเครือข่าย ใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมและครบวงจร มีหลักสูตรการเรียนการสอนเฉพาะของตนเองที่แตกต่างจากหลักสูตรการผลิตนักศึกษาพยาบาลในภูมิภาคอื่นๆ ในประเทศไทย ซึ่งนับว่าเป็นนวัตกรรมในการผลิตนักศึกษาพยาบาลที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์อุดมศึกษาชาติ (ชัยอนันต์ และคณะ, 2546) ที่ส่งเสริมการปฏิรูประบบการศึกษาให้สัมพันธ์สอดคล้องกับลักษณะของชุมชน

นอกจากนี้ ยังพบว่าแต่ละสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพในโรงพยาบาลประจำจังหวัดและโรงพยาบาลชุมชนในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีครูที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์การสอนและพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน และการประสานงานระหว่างครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศที่ไม่สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ครูที่เลี้ยงจึงสอนนักศึกษาตามศักยภาพของคนที่มีอยู่โดยไม่มีความรู้ใหม่ๆเพิ่มเติม อีกทั้งกรณีศึกษาของผู้ป่วยที่เจ็บป่วยในโรงพยาบาลที่นักศึกษาสามารถนำมาเป็นกรณีศึกษามีระดับความรุนแรงของโรคแตกต่างกัน ทำให้นักศึกษาที่ไปฝึกปฏิบัติในแต่ละแห่งมีความรู้และประสบการณ์แตกต่างกัน ดังนั้นสถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพควรมีความพร้อมทั้งปัจจัยทางด้านการเรียนการสอนและครูที่เลี้ยง ได้เข้าร่วม โครงการและรับการอบรมในหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักศึกษาในโครงการ จะส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาเยาวชนขาดโอกาสในการศึกษา ปัญหาความเชื่อและทัศนคติที่ไม่ถูกต้องของประชาชนในการดูแลสุขภาพเมื่อมีอาการเจ็บป่วย รวมทั้งปัญหาความไม่สงบในพื้นที่อาจเบาบางลง เพราะบุคลากรพยาบาลที่จบการศึกษามีความรู้หลายๆด้าน ไม่เฉพาะแต่เรื่องการพยาบาลเท่านั้น แต่สามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความพึงพอใจในการให้บริการของบุคลากรพยาบาลของโครงการในอนาคต

3. ผลการศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการเรียนการสอน ประเมินผลตลอดจนการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุข พบว่า ทุกหน่วยงานยินดีให้ความร่วมมือในการคัดเลือกและรับนักศึกษา พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ช่วยสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไปและวิชาเฉพาะหรือวิชาที่ใกล้เคียง โดยอาจสอนแยกหรือร่วมกับนักศึกษาโดยทั่วไปขึ้นอยู่กับลักษณะวิชาและเนื้อหา ตลอดจนการสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และโรงพยาบาลซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้มีครูที่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ที่จะคอยให้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติ รวมทั้งมีศักยภาพและความพร้อมด้านสถานที่ อุปกรณ์ ยกเว้นห้องสมุดที่เป็นแหล่งค้นคว้าที่ต้องการการสนับสนุนเพิ่ม

โดยสรุป ทุกหน่วยงานเห็นความสำคัญในการช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอน ประเมินผล ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งของบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุข และยินดีให้ความร่วมมือเพราะทุกคนเห็นว่าการสร้างและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุขมีความจำเป็นเร่งด่วน ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจและเป้าหมายของอุดมศึกษาไทยที่จะต้องร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรเพื่อดำเนินการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (พรชูลี, 2546) อันจะส่งผลในการช่วยแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในด้านสาธารณสุขจะช่วยลดความเดือดร้อนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต นอกจากนี้โรงพยาบาลในพื้นที่ที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบุคลากรทางการพยาบาลที่มีประสบการณ์ที่จะช่วยเป็นที่เลี้ยงในการฝึกงานของนักศึกษาได้เป็นอย่างดีในหลายๆแห่ง

ประกอบด้วยโรงพยาบาลในแต่ละแห่งมีความพร้อมในด้านสถานที่ อุปกรณ์ที่จะช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีเฉพาะห้องสมุดเท่านั้นที่จะต้องปรับปรุงและหาสิ่งอื่นทดแทน เช่น การศึกษาค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เิงนโยบาย

1.1 จัดกลุ่มความร่วมมือ(Consortium) ระหว่างสถาบันการศึกษาในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.2 รัฐควรหามาตรการสร้างความปลอดภัยของโรงพยาบาลที่มีศักยภาพและความพร้อมที่เป็นแหล่งรองรับการฝึกประสบการณ์ของนักศึกษา

1.3 เพิ่มอัตรากำลังอาจารย์พยาบาลในการรองรับโครงการนี้ที่จะส่งผลกระทบต่อ(Impact) ในวงกว้างต่อการรักษาพยาบาลของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. การปฏิบัติ

2.1 ควรผลิตบุคลากรทางการพยาบาลเป็นทวีคูณเพื่อให้ทันกับการขาดแคลนในอนาคต โดยเปิดหลักสูตรหลายระดับ เช่น 4 ปี 2 ปีต่อเนื่องและระดับประกาศนียบัตร 1 ปี เป็นต้น

2.2 ให้อาจารย์นิเทศติดตามกำกับดูแลครูที่เลี้ยงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การฝึกประสบการณ์มีประสิทธิภาพและได้ผลในทางปฏิบัติตามที่หลักสูตรกำหนด

2.3 ควรมีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อหาจุดอ่อนและจัดการแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ศึกษารูปแบบความร่วมมือ(Consortium) ระหว่างสถาบันการศึกษาในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต

2. ศึกษาบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลและสาธารณสุขในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

- ชัยอนันต์ สมุทวณิชและคณะ. (2546). การพัฒนายุทธศาสตร์อุดมศึกษา. มูลนิธิส่งเสริมนโยบายการศึกษา
เสนอต่อทบวงมหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2548). คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี 2548. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี.
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2546). หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2546. คณะ
พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- พรชูลี อาชวอำรุง. (2546). ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาองค์กรของสถาบันพระบรมราชชนก. สถาบันพระบรม
ราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.
- สุภางค์ จันทรวานิช. (2545). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยาลัยอิสลามยะลา. (2547). คู่มือการศึกษาระดับปริญญาตรี 2547. วิทยาลัยอิสลามยะลา วิทยาเขตปัตตานี.
- อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขตและคณะ. (2548). ความต้องการที่แท้จริงของประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาค
ใต้(จังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาส). วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และ
วิทยาลัยอิสลามยะลา ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- อุทุมพร จามรมาน. (2539). “การวิเคราะห์เนื้อหา”. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. ภาควิชาการศึกษา คณะครุ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2539), 5-15.
- Patton, M.Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. New berry Park, CA: Sage.